

спеціально наукових методів, які визначають сферу даного дослідження, а саме сферу інформаційно-правових відносин.

Список використаних джерел

1. Апресян Р.Г. Понятие общественной морали (опыт концептуализации) / Р.Г. Апресян // Вопросы философии, 2006 - № 5. - С. 3–17.
2. Левинас Э. Гуманизм другого человека : (Трудная свобода) : избранное./ Э. Левинас [пер. с фр. И.С. Вдовиной]. - М.: РОССПЭН, 2004. - С. 624
3. Бітаєв В.А. Естетичне виховання і гуманізація особи. автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософ. наук : за спец. 09.00.08 «Естетика». / В.А. Бітаєв. – Луганськ, 2004.- 44 с.
4. Ільченко О.І. Всеукраїнська загальнополітична газета 1998-2006 рр. (в контексті утвердження суспільної моралі в Україні) : автореф. дис. На здобутт ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.01.08 «Журналістика». – К., 2006. – 22с.
5. Федорук Н.М. Мораль та суспільний прогрес 6 автореф. дис. на здобуття наукового ступеня. канд. філософ. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Н.М. Федорук. - Х., 2005. - 20 с.
6. Кислий А.О. Релігійна освіта в Україні як чинник формування суспільної моралі. : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня. канд. філософських наук : спец. 09.00.11 «Релігієзнавство». – Київ, 2007. – 22с.
7. Овсянкіна Л.А. Мораль в системі економічної життєдіяльності людини і суспільства (соціально-філософський аспект) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня. канд. філософ. наук: 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Л.А. Овсянкіна - К., 2003. - 20 с.
8. Гетьман-Пятковська І.А. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії : дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ірина Анатоліївна Гетьман-П'ятковська. - К., 2007. - 210с.
9. Припхан І. І. Конституційно-правові засади захисту суспільної моралі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня к.ю.н. за спеціальністю 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». – Київ, 2011. – 20с.
10. Ландіна А.В. Кримінально-правова охорона моральності в Україні : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня к.ю.н. : спец. 12.00.08 «Кримінальне право, кримінологія; кримінально-виконавче право» / А.В. Ландіна. – Київ, 2005. – 23с.
11. Морозова В.О. Адміністративна відповідальність за правопорушення проти громадської моралі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня к.ю.н. : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право». / В.О. Морозова. – Ірпінь, 2002. – 20с.
12. Кормич Б.А. Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Б. А. Кормич. – Харків, 2004. – 42 с.
13. Селезньова О.М. Теоретико-методологічні основи інформаційного права України : [монографія] / О.М. Селезньова. – Чернівці : Місто, 2014. – 408 с.
14. Шурупова К.В. Особливості розвитку мас-медіа права в умовах інформаційного суспільства // Вісник Донецького національного університету : економіка і право. - №2. – 2012. - С. 127-129.
15. Баранов О.А. Методи інформаційного права /О.О. Баранов // “Правова інформатика”, № 4(16) / 2007. – С. 8-12.
16. Новицький А.М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні: [монографія] / А.М. Новицький. – Ірпінь: НУ ДПС України, 2011. – 444с.

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

Носік В.В.

*(доктор юридичних наук, професор кафедри земельного та аграрного права КНУ
імені Тараса Шевченка, професор, член-кореспондент НАПрН України)*

Анотація. Розкриваються конституційні засади здійснення права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля, юридичної відповідальності держави та компенсації шкоди в разі порушення такого права.

Ключові слова: соціальна цінність, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, відповідальність, екологічна безпека, свобода, рівність, справедливість.

Аннотація. Раскрываются конституционные принципы реализации права на безопасную для жизни и здоровья окружающую среду, юридической ответственности государства и компенсации вреда в случае нарушения такого права.

Ключевые слова: социальная ценность, право на безопасную для жизни и здоровья окружающую среду, ответственность, экологическая безопасность, свобода, равенство, справедливость

Nosik V. The constitutional principles implementation of the right to a safe and healthy environment in Ukraine

The article deals with the constitutional principles protection of the right to a safe and healthy environment, of the legal liability of state and the compensation for violations of this right.

Key words: *social value, the right to a safe and healthy environment, responsibility, environmental safety, freedom, equality, justice.*

Відповідно до ч.1 ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Виражена у цій нормі Основного закону держави біологічно-соціальна сутність людини як найвища соціальна цінність є по суті методологічною базою для розробки, впровадження і утвердження в українському суспільстві науково - обґрунтованої ефективної юридичної моделі державно-правового забезпечення права кожної людини і громадянина на життя, здоров'я, безпечне навколишнє природне середовище і довкілля відповідно до Всесвітньої декларації прав людини 1948 року, Європейської конвенції з прав людини 1950 року, інших міжнародно-правових актів з прав людини та довкілля. Саме тому у ч. 2 ст. 3 Конституції України передбачається, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка відповідає перед людиною за свою діяльність, причому утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Відтак держава Україна в особі органів законодавчої, виконавчої і судової влади, а також органів місцевого самоврядування у межах регулятивної і охоронної функцій та передбачених законом повноважень має забезпечити кожній людині здійснення і юрисдикційний захист закріплених у нормах другого розділу Конституції України прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, включаючи й закріплене у нормі ст. 50 Конституції України право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

За умов, якщо це право фізичної особи на безпечне для життя і здоров'я довкілля порушується і наявними у державі засобами національного правового захисту його не поновлено або справедливо не компенсовано, тоді держава стає відповідальною перед людиною за порушення цього права у контексті імперативних приписів ч. 2 ст. 3, ч.1 ст. 50, а також ст. 16 Конституції України, відповідно до якої забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави. Відповідальність держави перед громадянами України за порушення вимог законодавства щодо екологічної безпеки та здійснення кожним права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, а також захисту такого права підтверджується рішеннями Європейського Суду з прав людини у нечисленних справах громадян України проти України, інших громадян проти своїх держав щодо захисту права на безпечне для життя і здоров'я довкілля у поєднанні із захистом екологічних, майнових і немайнових прав крізь призму судового захисту права на життя, права на повагу до приватного і сімейного життя, інших прав.

У цьому зв'язку здійснення громадянами конституційного права на безпечне для життя і здоров'я, а також забезпечення державою юрисдикційного захисту такого права стає можливим за умови правильного розуміння, а також тлумачення і застосування норми ч.1 ст. 50 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на безпечне для життя та здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

За своїм змістом і функціональним призначенням норма ч.1 ст. 50 Основного закону держави містить імперативні приписи, які є обов'язковими і мають додержуватись, виконуватись і застосовуватись всіма суб'єктами правовідносин з огляду на визнання і дію в Україні принципу верховенства права, а також закріпленого у нормі ч. 2 ст. 8 Конституції України принципу прямої дії норм Конституції України, відповідно до яких звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Це означає, що держава має забезпечити кожному рівні можливості реалізувати і юридично захищати право на безпечне для життя і здоров'я довкілля виключно на підставі норм ст.ст.8, 16, 50 та поєднаних з нею інших норм Конституції України як закону найвищої юридичної сили та ратифікованих ВР України міжнародних договорів, у яких закріплюються права і свободи людини і громадянина щодо забезпечення і охорони життя і здоров'я, честі, гідності, недоторканності і безпеки, враховуючи при цьому у якості джерел права, також рішення ЄС з прав людини у справах за скаргами про порушення і захист суб'єктивних прав, пов'язаних з довкіллям. Водночас з метою забезпечення реалізації принципу законності у здійсненні і судовому захисті конституційного права на безпечне для життя і здоров'я довкілля не виключається прийняття на основі Конституції України законів та інших нормативно-правових актів, які мають відповідати їй.

Тому застосування в судовій практиці цієї норми ст. 50 Основного закону держави потребує по-перше, розкриття юридичної природи права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля, по-друге, визначення суті і характеру правовідносин, що виникають у зв'язку із здійсненням такого права; по-третє, вибір законодавчої і нормативної бази, необхідної для врегулювання правовідносин; по-четверте, визначення поняття та виду завданої шкоди, а також правових підстав, умов, способів відшкодування шкоди, завданої порушенням цього права.

Закріплене у ст. 50 Конституції України право на безпечне для життя і здоров'я довкілля не можна вважати абстрактним чи ілюзорним, оскільки воно є реальним з конкретним юридичним змістом, характеризується такими істотними ознаками, які дозволяють розглядати його як самостійну юридичну категорію і розкривати його сутність у об'єктивному і суб'єктивному значенні, є здійсненням і тому підлягає юрисдикційному захисту у разі порушення такого права.

В об'єктивному значенні право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля детерміновано природним правом людини на життя і повноцінне здоров'я від моменту народження до факту смерті особи. Тому конституційне закріплення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля спрямовано по-перше, на забезпечення кожній людині права на життя і охорону здоров'я, по-друге, на забезпечення раціонального використання і охорону об'єктів навколишнього природного середовища, по-третє, на створення безпечних і сприятливих для життя і здоров'я соціальних умов життєдіяльності суспільства.

Згідно ст. 27 Конституції України «кожна людина має невід'ємне право на життя. Обов'язок держави – захищати життя людини». При цьому поняття «життя» у загальній теорії права і галузевих правових науках розглядається як фізичне, духовне та соціальне існування людини як комплексного біологічно-соціального організму.

Відповідно до ст. 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Згідно із Статутом ВОЗ від 22 липня 1946 року поняття «здоров'я» визначається як стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя. За ст. 6 закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» право на охорону здоров'я охоплює не лише життєвий рівень, необхідний для підтримання здоров'я людини, а й безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище, санітарно-епідемічне благополуччя території і населеного пункту, де особа проживає, безпечні і здорові умови праці, навчання, побуту і відпочинку тощо.

Згідно п.1. ст. 9 закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року (з наступними змінами та доповненнями), право на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище є одним з різновидів екологічних прав громадян України, яке має здійснюватися і захищатися відповідно до цього та інших законів України.

Відповідно до ст. 270 ЦК України конституційне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля закріплено як особисте немайнове право серед інших немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, як то: право на життя, право на

охорону здоров'я, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності та честі тощо.

Відтак у системно-структурному виразі право на безпечне для життя і здоров'я довкілля як соціальну цінність можна розглядати по-перше, як одну з істотних ознак або ж як один з елементів змісту гарантованого Конституцією абсолютного права людини на життя; по-друге, як істотну ознаку або ж один з елементів права фізичної особи на охорону здоров'я; по-третє, як різновид екологічних прав громадян, закріплених у ст. 13, 16 Конституції України та у ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» (надалі - закону «Про ОНПС»); по-четверте, як окремий вид особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, закріплений у ст. 293 ЦК України.

Водночас, виходячи із змісту норми ст. 50 Конституції України, вбачається, що право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля необхідно розглядати у теорії права і у правозастосуванні як самостійне комплексне соціальне і державно-правове явище, яке об'єктивно існує в суспільстві, гарантується у Основному законі держави, має своє структуру, зміст і функціональне призначення.

Сказане підтверджується наступними доводами. По-перше, за Конституцією України суб'єктами здійснення такого права є виключно фізичні особи. По-друге, об'єктом здійснення такого права виступає довкілля як комплексне природне, техногенне і соціальне утворення. По-третє, зміст цього права складають законодавчо забезпечені можливості для кожного не створювати для себе та інших людей небезпечних для життя і здоров'я умов у довкіллі, вимагати від інших не допускати дій чи бездіяльності, які створюють у довкіллі небезпечні для життя і здоров'я людини умови. Водночас зміст цього права складають і обов'язки держави, фізичних та юридичних осіб не створювати небезпечних для життя і здоров'я умов довкілля, запобігати їх появі чи мінімізувати ризики їх негативного впливу на людину.

Об'єктивоване у Конституції України право на безпечне для життя і здоров'я довкілля необхідно розглядати крізь призму законодавчо визначеної міри свободи, рівності і справедливості, яка має бути забезпечена державою у суспільних відносинах, що виникають, змінюються і припиняються у зв'язку з реалізацією фізичними особами права на природне, техногенне і соціальне середовище, яке має бути безпечним для життя і здоров'я людини.

В суб'єктивному значенні право на безпечне для життя і здоров'я довкілля необхідно розглядати як законодавчо забезпечену можливість кожного постійно або тимчасово проживати чи перебувати у такому навколишньому природному, техногенному і соціальному середовищі, яке не спричиняє шкоди для здоров'я, дозволяє користуватись природними та іншими благами, виключає, запобігає або ж мінімізує настання негативних ризиків біологічного, екологічного, економічного, соціального, демографічного та іншого характеру.

Оскільки закріплене у ч. 1 ст. 50 Конституції України право на безпечне для життя і здоров'я довкілля об'єктивно детерміноване невід'ємним природним правом людини на життя і здоров'я, то в теорії цивільного права таке право відносять до абсолютного особистого немайнового права, яке забезпечує природне існування фізичної особи. Загальні юридичні ознаки особистого немайнового права закріплені у ст. 269 ЦК України.

Водночас зміст особистого немайнового права на безпечне для життя і здоров'я довкілля розкривається у ст. 293 ЦК України через такі складові: по-перше, фізична особа має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її збирання та поширення; по-друге, діяльність фізичної та юридичної особи, що призводить до нищення, псування, забруднення довкілля, є незаконною; по-третє, кожен має право вимагати припинення такої діяльності; по-четверте, діяльність фізичної та юридичної особи, яка завдає шкоди довкіллю, може бути припинена за рішенням суду; по-п'яте,

фізична особа має право на безпечні для неї продукти споживання (харчові продукти та предмети побуту); по-шосте, фізична особа має право на належні, безпечні і здорові умови праці, проживання, навчання тощо.

Порівняно з наведеними нормами ЦК України у чинному екологічному законодавстві не розкривається еколого-правовий зміст права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Тому еколого-правова сутність цього права достатньо повно висвітлюється в українській та зарубіжній науці екологічного права крізь призму реалізації конституційних та законодавчих гарантій здійснення такого права у сфері раціонального використання, збереження, відтворення, охорони природних ресурсів, юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства, компенсації шкоди за екологічним законодавством тощо.

У Основах законодавства України про охорону здоров'я здійснення конституційного права на безпечне для життя і здоров'я довкілля передбачає забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя територій і населених пунктів (ст. 27), створення сприятливих для здоров'я умов праці, навчання, побуту та відпочинку (ст.28), збереження генофонду народу України (ст.29), запобігання інфекційним захворюванням, небезпечним для населення (ст.30).

Конституційне право на безпечне довкілля закріплено відтворено у інших актах національного законодавства України. Водночас ні в конституційному, ні у цивільному, ні у екологічному законодавстві не розкривається поняття «безпечне довкілля» як юридичної категорії.

У тлумачних словниках сучасної української мови термін «довкілля» розкривається у декількох значеннях, а саме як: а) «навколишнє середовище у відношенні до особи чи групи осіб, які в ньому перебувають»; б) природне навколишнє середовище, сукупність усіх живих і неживих об'єктів, що зустрічаються у певному регіоні без впливу людини; в) оточуючі люди щодо особи; г) навколишня місцевість; д) околиця.

Як бачимо, етимологія слова «довкілля» розкривається через поняття середовище і стосується людського життя у просторі і часі у навколишньому природному середовищі, тобто у біосфері, як зовнішній оболонці Землі, яка охоплює частину атмосфери, гідросферу і верхню частину літосфери, а також у середовищі, створеному внаслідок антропогенного впливу на біосферу, тобто у техносфері, а також перебування у соціальному середовищі, у якому живе і діє людина. Життєвий цикл людини у навколишньому середовищі відбувається у постійному взаємозв'язку «людина-довкілля», у якому навколишнє середовище людини у той чи інший момент за наявних чинників може чинити прямий чи опосередкований, негайний або віддалений позитивний або негативний вплив на людину, її здоров'я і життя. Так само і людина своїми діями може впливати на навколишнє середовище. Тому важливим для дослідження юридичної природи права на безпечне для життя і здоров'я довкілля є врахування постійно діючої системи зв'язків «людина-довкілля», «людина-життя-довкілля», «людина-здоров'я-довкілля».

Наведені етимологічні значення терміну «довкілля» розкриваються у чинному екологічному законодавстві, зокрема у ст. 9 закону «Про ОНПС» йдеться про навколишнє природне середовище, суть якого визначається у ст.5 цього закону як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природних ресурсів, як залучені в господарський обіг, так і не використовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси. Також законом до навколишнього природного середовища віднесені території та об'єкти природно-заповідного фонду України й інші території та об'єкти, визначені відповідно до законодавства України.

У чинному земельному, містобудівному, цивільному, санітарно-епідеміологічному, трудовому, медичному та іншому законодавстві України поняття «довкілля» розкривається у значенні територій, населених пунктів, об'єктів містобудування, місця

праці, проживання, відпочинку, які можна віднести до поняття «техногенне середовище», або ж техносфера.

На основі аналізу норм чинного конституційного, адміністративного законодавства етимологічне значення терміну довкілля у правовому розумінні можна тлумачити як певну соціальну спільноту, яка становить окремі або ж об'єднані територіальні громади, адміністративно-територіальні одиниці, території з особливим правовим статусом тощо.

Відтак у юридичному значенні поняття «довкілля» є комплексною юридичною категорією, яка включає в себе навколишнє природне середовище (біосферу), техногенне середовище (техносферу), і соціальне середовище (сфера суспільного життя), яке за Конституцією України має бути безпечним для життя і здоров'я людини.

У чинному законодавстві України не розкривається поняття «безпечне» довкілля у контексті ст. 50 Конституції України. Також у чинному законодавстві не визначені критерії безпечного для життя і здоров'я довкілля. Тому вбачається, що основним критерієм для визначення поняття «безпечне» є відсутність небезпеки для людини, яку можуть створювати ті чи інші небезпечні фактори навколишнього середовища, або ж мінімізація настання небезпечних для життя і здоров'я ризиків від небезпечних природних, техногенних чи соціальних чинників навколишнього середовища.

Відповідно до ст. 50 закону України «Про ОНПС» екологічно небезпечним вважається такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. За цим законом основними критеріями якості або ж безпечності навколишнього природного середовища є екологічні стандарти і нормативи (ст. 31-33 закону «Про ОНПС»).

Екологічні нормативи встановлюють гранично допустимі викиди та скиди у навколишнє природне середовище забруднюючих хімічних речовин, рівні допустимого шкідливого впливу на нього фізичних та біологічних факторів. Законодавством України можуть встановлюватися нормативи використання природних ресурсів та інші екологічні нормативи. Екологічні нормативи повинні встановлюватися з урахуванням вимог санітарно-гігієнічних та санітарно-протиепідемічних правил і норм, гігієнічних нормативів. Нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі та рівні шкідливих фізичних та біологічних впливів на нього є єдиними для всієї території України.

Згідно ст.1 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти (далі - санітарні норми) - обов'язкові для виконання.

Відповідно до ст. 2 закону України «Про основи містобудування» одним з головних напрямків містобудування є захист життєвого та природного середовища від шкідливого впливу техногенних і соціально-побутових факторів, небезпечних природних явищ, збереження культурної спадщини.

За цим законом при здійсненні містобудівної діяльності повинні бути забезпечені розробка містобудівної документації, проектів конкретних об'єктів згідно з вихідними даними на проектування, з дотриманням державних стандартів, норм і правил, розміщення і будівництво об'єктів відповідно до затверджених у встановленому порядку містобудівної документації та проектів цих об'єктів, раціональне використання земель та території відповідно до земельного законодавства тощо (ст.5 закону).

При цьому будівельні норми, державні стандарти, норми і правила встановлюють комплекс якісних і кількісних показників і вимог, які регламентують розробку і реалізацію містобудівної документації, проектів конкретних об'єктів з урахуванням соціальних, природно-кліматичних, гідрогеологічних, екологічних та інших умов і спрямовані на

забезпечення формування повноцінного життєвого середовища та якнайкращих умов життєдіяльності людини (ст..16).

Відповідно до ст. 19 названого закону, при розробці та реалізації містобудівної документації суб'єкти містобудівної діяльності зобов'язані дотримуватись основних завдань та заходів щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій, тобто дотримання встановлених природоохоронним законодавством вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, збереження та раціонального використання природних ресурсів, санітарно - гігієнічних вимог щодо охорони здоров'я людини, здійснення заходів для нейтралізації, утилізації, знищення або переробки усіх шкідливих речовин і відходів.

Закріплені у чинному законодавстві критерії безпечності довкілля за їх юридичною природою можна розглядати у якості кваліфікуючих ознак, за якими у встановленому законом порядку мають встановлюватись факти порушення права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля, а також визначатись підстави, форми, способи, порядок захисту такого права, включаючи й відшкодування шкоди, завданої таким правопорушенням, як це й передбачено ч. 1 ст. 50 Конституції України.

Проведений науково-теоретичний аналіз змісту норми ст. 50 Конституції України показує, що закріплене у ній право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди необхідно розглядати як соціальну цінність людини і державно-правове явище, яке визнається в суспільстві і має забезпечуватись державою шляхом законодавчого закріплення гарантій здійснення фізичними особами такого права та можливості юрисдикційного захисту у разі його порушення з відшкодуванням моральної і матеріальної шкоди.

Суб'єктами здійснення такого права є всі фізичні особи, яким за Конституцією України гарантуються рівні можливості кожному перебувати у безпечному для життя і здоров'я довкілля, вимагати насамперед від держави, а також від інших фізичних і юридичних осіб не заподіювати шкоду безпосередньо життю і здоров'ю людини, об'єктам навколишнього природного середовища, іншим об'єктам довкілля, своїми діями чи бездіяльністю не створювати загрози життю і здоров'ю людини, вимагати відшкодування заподіяної майнової, екологічної шкоди, а також компенсації моральної шкоди, заподіяної внаслідок порушення права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Об'єктами здійснення такого права є довкілля, тобто складові елементи навколишнього природного середовища (біосфера - атмосфера, гідросфера, літосфера), техносфера (регіони міст, промислові зони, виробниче і побутове середовище) та соціальне середовище, вплив якого на людину має відповідати природним, а також законодавчо встановленим технічним, екологічним та іншим умовам безпечності її перебування у довкіллі.

За змістом суб'єктивне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля передбачає реалізацію таких законодавчо забезпечених можливостей: по-перше, постійного чи тимчасового перебування чи проживання в сприятливому навколишньому природному середовищі, безпечному для здоров'я і життя людини; по-друге, вимагати від держави, фізичних та юридичних осіб усунення будь-яких перешкод у здійсненні цього права відповідно до закону; по-третє, вимагати від фізичних і юридичних осіб припинення діяльності, що призводить до нищення, псування, забруднення довкілля; по-четверте, доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту; по-п'яте, юрисдикційного захисту порушеного права з метою його поновлення (відновлення); по-шосте, здійснення захисту порушеного права шляхом відшкодування майнової та екологічної шкоди, а також компенсації немайнової (моральної) шкоди.